

Arhīvu padomes sēdes

protokols

Rīgā

2019. gada 4.aprīlī

Nr. 3

Sēdi vada:

Arhīvu padomes priekšsēdētāja, Latvijas Arhīvistu biedrības pārstāve, Latvijas Nacionālā arhīva direktora vietniece I.Slaidiņa

Piedalās

Latvijas Nacionālā arhīva Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departamenta direktora vietniece; I.Bērziņa

Latvijas Arhīvistu biedrības pārstāve, Latvijas Bankas Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļas galvenā arhīviste; B.Blese

Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta pētniece, Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva Dokumentu pieejamības un popularizēšanas nodaļas vadošā pētniece; A.Čerpinska

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vadītāja vietniece. L.Dimante

Valsts kancelejas Dokumentu pārvaldības departamenta Korespondences un apmeklētāju pieņemšanas nodaļas konsultante; T.Jevdokimova

Latvijas Nacionālā arhīva direktora vietnieks G.Karlsosns

Latvijas Pašvaldību savienības padomnieks informātikas jautājumos G.Krasovskis

Latvijas Nacionālā arhīva Arhīvu inspekcijas vadītāja A.Rengarte

Tieslietu ministrijas pārstāve, Valsts zemes dienesta Administratīvā departamenta Kancelejas vadītāja; M.Tenisa

Latvijas Nacionālā arhīva Valmieras Zonālā valsts arhīva vecākā eksperte; L. Vihrova

Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva K.Zvirgzdiņš

Fondu analītikas un uzziņu sistēmu nodaļas vadītājs.

Uzaicinātie:

Latvijas Nacionālā arhīva direktore M.Sprūdža

VAS „Valsts nekustamie īpašumi” Attīstības projektu A.Ločmele
pārvaldes direktora vietniece

VAS „Valsts nekustamie īpašumi” Attīstības projektu Ģ.Kindzulis
vadītājs

Protokolē:

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas L. Dimante
vadītāja vietniece.

Darba kārtība:

1. Latvijas Nacionālā arhīva (Turpmāk – LNA)infrastruktūras attīstība. Konceptuālā ziņojuma izstrāde.
2. Par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos, kuri regulē akreditētu privātu arhīvu darbību.
3. Dažādi

1. LNA infrastruktūras attīstība. Konceptuālā ziņojuma izstrāde

I.Slaidiņa iepazīstina ar LNA infrastruktūras koncepcijas attīstību, atzīmējot 2016.gada 27.oktobrī Arhīvu padomē skatīto jautājumu par LNA infrastruktūras kritisko stāvokli, kad Arhīvu padome nolēma rosināt Kultūras ministrijai sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā konceptuālo ziņojumu par LNA infrastruktūras attīstības alternatīvām. 2018.gada martā tika nodibināta Darba grupa, kurā kopīgi strādāja LNA, VAS „Valsts nekustamie īpašumi” (Turpmāk VNĪ) un Kultūras ministrijas pārstāvji. A.Ločmele, VNĪ Attīstības projektu pārvaldes direktora vietniece, sīkāk iepazīstina ar Darba grupas paveikto, izstrādājot konceptuālā ziņojuma projektu par LNA infrastruktūras attīstību. Informē par kopā ar Finanšu ministriju paveikto, iekļaujot LNA infrastruktūras attīstību „Nacionālajā attīstības plānā”, lai varētu piesaistīt Eiropas Savienības struktūrfondu finansējumu. Dalās pieredzē ar redzēto vizītēs Igaunijas un Polijas arhīvos. Prezentācijā (skat.pielikumā) analizē LNA esošās infrastruktūras stāvokli – funkcionalitāti, telpu noslodzi, attīstības alternatīvas un reģionālo sadalījumu. Aptuvenie aprēķini par Centralizēta infrastruktūras modeļa attīstību un pārceļšanās izdevumu segšanu ir 79 miljoni EUR; no esošajiem īpašumiem, ko netiek plānots attīstīt tālāk, ienākumi no to pārdošanas tiek prognozēti ap 5 miljoniem EUR. Pamato, kāpēc ir izvēlēts attīstīt Skandu ielas 14 ēku Rīgā – esošā ēka ir liela (23 000m²), labā tehniskā stāvoklī, nodota ekspluatācijā 1990.gadā,

tai var ērti piekļūt, zemes gabalu var attīstīt, uzceļot piebūvi, un šobrīd ir pieejams finansējums tās energoefektivitātes sakārtošanai. Šobrīd nav veikti precīzi ēkas noslodzes aprēķini, domāts 1.stāvā ievietot mobilos plauktus, augšstāvos stacionāros. G. Kindzulis, atbildot uz G.Krasovska jautājumu, paskaidro, ka prognozētie LNA visu ēku apsaimniekošanas izdevumi pēc to sakārtošanas būs 3-3.5 milj. EUR gadā, kas sastāda 4.1. EUR uz 1m². VNĪ nomas maksā ir iekļauta tikai pašizmaksa un uzkrājumu veidošana. Tādas pašas izmaksas būtu, ja ēkās saimniekotu LNA.

Diskusijas par LNA reģionālo pārklājumu, īpaši par Vidzemes reģionu, kur šobrīd tiek plānots Cēsīs būvēt jaunu arhīvu ēku. Cēsīs izvēlētas, jo to pašvaldība ir vispretimnākošākā un piedāvā uzņemties komunikāciju izbūvi. L.Vihrova aizstāv Valmieras kā Vidzemes reģiona centra attīstību, jo tajā ir visvairāk pašvaldību un valsts institūciju. Tiek akcentēta nepieciešamība LNA infrastruktūras attīstības plānus saistīt ar arhīva dokumentu digitalizācijas attīstību, lai nodrošinātu reģionālo pārklājumu.

LĒMUMS:

- Atbalstīt LNA infrastruktūras attīstības konceptuālo ziņojumu;
- LNA infrastruktūras attīstības plānus saistīt ar arhīva dokumentu digitalizācijas un LNA iekšējā IKT tīkla attīstības plāniem

2. Par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos, kuri regulē akreditētu privātu arhīvu darbību

A.Reingarte iepazīstina ar pirmo piecu privāto arhīvu akreditāciju 2014.gadā un nepieciešamību veikt to pārakreditāciju pēc 5 gadiem. Apkopojot pieredzi, kas uzkrājusies piecu gadu laikā kopš veiktas privāto arhīvu akreditācijas, ir secināms, ka LNA akreditācijas procesā nevar izvērtēt privātu arhīvu pakalpojumu sniegšanas kvalitāti, izņemot, dokumentu saglabāšanai nepieciešamo vidi, telpas un drošības sistēmas un daļēji dokumentu pieejamību. Pārējo arhīvu pakalpojumu - dokumentu uzskaitē un aprakstīšana, metodiskās palīdzības sniegšana institūcijām u.c., kvalitāte ir tieši atkarīga no konkrētā pakalpojuma sniedzēju (darbinieku) kvalifikācijas, zināšanām un pieredzes. Tā kā arhīva speciālistu sertifikācija no Arhīvu likuma ir izslēgta un tā vairs nav viens no privātu arhīvu akreditācijas nosacījumiem, leģitīmā ceļā privātu arhīvu darbinieku profesionālās spējas nav iespējams pietiekami izvērtēt. Akreditācijas process negarantē kvalitatīvu privātu arhīvu pakalpojumu sniegšanu institūcijām dokumentu aprakstīšanas, institūciju konsultēšanas u.c. dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumos, tomēr institūcijas nereti labticīgi paļaujas uz faktu, ka akreditēts privāts arhīvs noteikti sniegs kvalitatīvu dokumentu sakārtošanas un aprakstīšanas pakalpojumu, kaut nereti ir gadījumi, kad fiziskas personas šos pakalpojumus veic profesionālāk un kvalitatīvāk.

Ierosina izdiskutēt šādus priekšlikumus:

- akreditēt tikai privātu arhīvu arhīvglabātavas (šobrīd akreditē privātu arhīvu kopumā kā dažādu arhīva pakalpojumu sniedzēju);
- piešķirt privātiem arhīviem tiesības akreditētās arhīvglabātavās glabāt arī institūciju pastāvīgi glabājamus dokumentus (šobrīd drīkst glabāt tikai uz laiku glabājamus dokumentus);

- neakreditēt privātu arhīvu pakalpojumu sniegšanu institūcijām dokumentu aprakstīšanas, institūciju konsultēšanas u.c dokumentu pārvaldības jomās.

I.Bērziņa pārstāv LNA Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departamentu (Turpmāk – IDAPD) un kategoriski iebilst pret priekšlikumu nepārbaudīt un neakreditēt privāto arhīvu aprakstīšanas kvalitāti un metodisko konsultāciju sniegšanu. Iepazīstina ar Lielbritānijas pieredzi (skat.pielikumu). Uzskata, ka privātam arhīvam akreditācija ir kā „bonuss” cerībā uz tā kvalitatīvu aprakstīšanu. Tā kā līdz šim praksē privātie arhīvi nenodrošina augstu aprakstīšanas kvalitāti, IDAPD bieži jāstrādā viņu vietā, labojot kļūdas. Ir jāizstrādā tāds regulējums, pēc kura var pārbaudīt aprakstīšanas kvalitāti. Ja to nevar izdarīt, iesaka atteikties no privātu arhīvu akreditācijas. Daudzas institūcijas vairs nealgo arhīvārus, bet pērk šo pakalpojumu.

G.Karlsons novērtē, ka šobrīd nav iespējams izvirzīt kritērijus privātu arhīvu aprakstīšanas kvalitātes nodrošināšanai, jo LNA IDAPD nav sakārtoti uzziņu sistēmas saskaņošanas un aprakstīšanas kvalitātes noteikšanas procesi. Šobrīd ir uzsākta šo procesu sakārtošana. Bez šādas sakārtošanas var prognozēt privātu arhīvu ierosinātas tiesvedības un LNA administratīvo slogu saistībā ar tām. Ierosina pie aprakstīšanas kvalitātes noteikšanas jautājuma atgriezties pēc 1-2 gadiem.

M.Sprūdža papildina, ka akreditācija vai tās neesamība nemaina tiesības aprakstīt institūciju dokumentus. Tiesības aprakstīt institūciju dokumentus ir arī privātpersonām un citiem uzņēmējiem. Iesaka akreditēt tikai glabātavas, nevis aprakstīšanu un brīdināt institūcijas, kam jāpievērš uzmanība, slēdzot līgumus par aprakstīšanu, jo par institūcija ir atbildīga par savu dokumentu aprakstīšanu un tās kvalitāti. Jau atsakoties no arhīvistu sertifikācijas sapratām, ka aprakstīšanas kvalitāte nerada draudus sabiedrības drošībai vai cilvēku veselībai, tāpēc to nevar uzskatīt par reglamentētu profesiju, kur darbu veikšanai nepieciešamas licences.

I.Slaidiņa pārvaicā, vai klātesošie ir gatavi balsot par A.Reingartes priekšlikumiem akreditēt tikai privātu arhīvu glabātavas un atļaut akreditētos privātos arhīvos glabāt institūciju pastāvīgi glabājamus dokumentus.

G.Karlsons ierosina – kad Ministru kabinetā gatavotie grozījumi Arhīvu likumā, kas šobrīd izsludināti Valsts sekretāru sanāsmē (VSS-1105) būs iesniegti Saeimā, rosināt grozījumus, lai akreditētos privātos arhīvos atļautu glabāt institūciju pastāvīgi glabājamus dokumentus.

LĒMUMS:

- Privātu arhīvu akreditācijā nevērtēt aprakstīšanas kvalitāti;
- Šobrīd nemainīt Arhīvu likuma un MK noteikumu "Privātu arhīvu akreditācijas kārtība" normas par akreditētiem privātiem arhīviem, pie šī jautājuma atgriezties pēc 1 gada;
- Kad Saeimas komisijā skatīs šobrīd Ministru kabineta saskaņošanas procesā esošos grozījumus Arhīvu likumā, ierosināt veikt grozījumus Arhīvu likumā, lai akreditētos privātos arhīvos atļautu glabāt institūciju pastāvīgi glabājamus dokumentus.

3.Dažādi

M.Tenisa interesējas, vai LNA ir domājis par dokumentu glabāšanas termiņu samazināšanu saistībā ar institūciju Datu aizsardzības speciālistu ieteikumiem.

Skaidro, ka Datu aizsardzības speciālisti iesaka daudzus dokumentus, kuros ir informācija par personu datiem, glabāt tikai 1-2 gadus un pēc tam iznīcināt.

I.Bērziņa paskaidro, ka, iespējams, nepieciešama saruna ar Datu valsts inspekcijas speciālistiem, lai vienotos, ka dokumentus drīkst iznīcināt tikai pēc saskaņošanas ar LNA. Piekrīt, ka ir atsevišķi dokumentu veidi, ko varētu ļaut iznīcināt ātrāk. Šis ir konceptuāls jautājums, kas jāpēta dziļāk un jā sagatavo viedoklis.

G.Krasovskis informē ka Tieslietu ministrijā ir izveidota Datu aizsardzības konsultatīvā padome. Iesaka sagatavot LNA viedokli un iesniegt izskatīšanai šinī padomē

LĒMUMS:

LNA sagatavot viedokli par glabāšanas termiņu samazināšanu dokumentiem, kuros ietverti personu dati, un iesniegt to izskatīšanai Tieslietu ministrijas Datu aizsardzības konsultatīvajai padomei.

Arhīvu padomes priekšsēdētāja

I.Slaidiņa

Protokolē

L. Dimante